

Verbonden via het water

Het Atlantisch Venster
van kunstenaar Kevin Osepa

Voor zijn Atlantisch Venster filmde Kevin Osepa, winnaar van de
Amsterdamprijs voor de Kunst 2023, zeven jongeren die Curaçao verlaten
om in Nederland te gaan studeren. De meesten zullen niet terugkeren.
Maar hun band met het eiland blijft.

Edo Dijksterhuis

Het was vanwege dit werk dat Kevin Osepa werd uitgenodigd voor *Atlantische Vensters* in Het Scheepvaartmuseum. Foto's: Kevin Osepa

De jongen staat in het water. We zien hem op de rug en kunnen alleen raden naar zijn gezichts-uitdrukking. Misschien droomt hij van verre kusten. Het was vanwege dit beeld dat Kevin Osepa werd uitgenodigd voor *Atlantische Vensters* in Het Scheepvaartmuseum. Hierin geven kunstenaars hun kijk op de Nederlandse maritieme relaties met het Atlantische gebied, in de aanloop naar de nieuwe vaste presentatie.

Osepa, de jongen op de foto, is zo'n beetje de belichaming van de Nederlandse trans-Atlantische link. Het beeld is onderdeel van een performance waarbij hij in de Noordzee stond terwijl zijn moeder en zusje hem spiegelde op het strand van Curaçao. 'De eerste paar minuten was ik vooral bezig met de camera – is de focus goed, staat hij recht? – maar daarna liet ik de emotie toe. Het was een moment van reflectie. En ik voelde de verbintenis via het water.'

Osepa was toen zeventien en net in Nederland, waar hij ging studeren aan de kunstacademie van Utrecht. 'In het begin was het zwaar', herinnert hij zich. 'Ik moest de taal opnieuw leren en wennen

aan de omgangsvormen. Ik miste ook het magische denken dat op Curaçao onderdeel is van het dagelijkse leven.'

Hij realiseerde zich al snel dat hij niet de enige was met die ervaring. 'Ieder jaar vertrekken zo'n driehonderd jongeren van Curaçao naar Nederland om te studeren', weet hij. 'De meesten keren niet terug. Het is de volgende fase in de Atlantische driehoekshandel, die vroeger mensen uit Afrika naar de Caraïben bracht. Nu vertrekken de mensen met talent en ambitie. Die braindrain is een constant verlies voor het eiland.'

Voor zijn Atlantisch Venster portretteerde Osepa jongeren die nu op het punt staan waar hijzelf twaalf jaar geleden was. Hij selecteerde zeven zogenaamde bursalen, drie meisjes en vier jongens van zeventien tot twintig jaar. Een paar dagen voor hun vertrek filmde Osepa ze in huiselijke setting. Ze dragen informele kleding en nemen vertrouwde houdingen aan, met mama op de bank bijvoorbeeld. In een woonkamer herinneren half leeggelopen ballonnen aan een examenfeest. In een ander huis liggen de opgevouwen kleren al klaar in een koffer.

'Ik had de impact van de opnamen onderschat', vertelt de kunstenaar, die gewoonlijk alles strikt regisseert maar er nu voor gekozen had 'gewoon de tijd te laten verstrijken'. 'Vier van de zeven moesten huilen. In die paar minuten stilte drong pas echt door wat er te gebeuren stond.'

'Vier van de zeven moesten huilen. In die paar minuten stilte drong pas echt door wat er te gebeuren stond'

Ten tijde van dit interview bereidt Osepa het tweede deel van zijn werk voor. Dat lijkt op zijn eigen performance van jaren geleden. De moeders staan in de Caraïbische zee en de kinderen in het water bij Den Haag. In vraag-antwoordvorm zingen ze het lied *Atardi* van Rudy Plaate. 'Atardi betekent middag in het Papiaments', vertelt Osepa. 'Het lied gaat over hoe de zon in de zee zakt en met de dag een deel van onszelf verdwijnt. Het is een blij lied met een twist. Ook als je de woorden niet begrijpt, voel en hoor je dat. De zee geeft en de zee neemt.'

Dat ambigue zit ook in de kostuums van de moeders en hun kroost. 'Zoals in al mijn werk mix ik historische met hedendaagse elementen. De moeders dragen een jurk die lijkt op de traditionele outfit voor het oogstfeest, de kinderen T-shirts. Alle textiel is wit. Dat is de kleur van de rouw, maar het staat ook voor zuiverheid. Het versterkt in ieder geval het gevoel dat hier iets ceremonieels gebeurt.'

Atlantische Vensters

In aanloop naar onze tentoonstelling over de doorwerking van het koloniale verleden in het Atlantische gebied, vraagt Het Scheepvaartmuseum verschillende kunstenaars met affiniteit met de geschiedenis van dit gebied hun kijk te geven op de Nederlandse maritieme geschiedenis. Eerder leidde dit tot de installatie *Decoding the Atlantic World* van kunstenaarscollectief Sites of Memory.

Eefje Valkema, Hoofd Programma en Publiek: 'Dit jaar droeg Dyonna Bennett, gastconservator van de tentoonstelling over het Atlantische gebied, Kevin Osepa voor. Zijn werk behandelt thema's als Caraïbisch-Afrikaanse identiteit en spiritualiteit, queer en zwarte identiteit, dekolonisatie en familiebanden, en heeft vaak een persoonlijk uitgangspunt. De keuze krijgt nog extra cachet doordat Kevins volgens de jury 'spannende, beweeglijke' werk nu de Amsterdam-prijs voor de Kunst heeft gewonnen.

Om diezelfde reden wees Osepa de suggestie van zijn producent van de hand om de scènes aan weerszijden van de oceaan los van elkaar te filmen en in de montage aan elkaar te plakken. Veel makkelijker en met een 'netter' eindresultaat. 'Maar het gaat mij juist om de gelijktijdigheid', zo verwoordt de kunstenaar zijn tegenwerping. 'De authenticiteit van de emotie is belangrijker dan een perfect optreden.'

De resulterende video-installatie verbeeldt niet alleen de ervaring van honderden jonge landverhuizers die elk jaar de oversteek wagen. Zij weerspiegelt ook Osepa's eigen relatie met het eiland, die door de jaren heen is veranderd. 'In het begin verheerlijkte ik de plek waar ik vandaan kwam. Dat zie je in mijn afstudeerwerk, dat draait om schoonheid en de taal van de liefde. Maar op een gegeven moment ging die roze bril af en werd ik kritisch. Op de toeristenindustrie, de exploitatie van de natuur en dat ik als queer niet geaccepteerd word. Mijn eerste film, *Watamula*, was een beschuldigende brief aan het eiland. Inmiddels ben ik weer een fase verder en heb ik meer compassie. Mijn Atlantisch Venster gaat dan ook over heling.'

Die ontwikkeling is ingegeven door afstand, zowel in tijd als ruimte. 'Ik ben meer van Nederland geworden', geeft Osepa toe. 'Curaçao is waar mijn navelstreng begraven ligt, maar ik ben er nu een beetje een buitenstaander. Eigenlijk ben ik noch van hier, noch van daar. Ik drijf ergens halverwege in de Atlantische Oceaan.'

Juist bij deze thema's die bij Kevin centraal staan, blijkt onze collectie niet altijd toereikend. Daarom ben ik heel trots dat Kevin speciaal voor Het Scheepvaartmuseum momenteel werkt aan een reflectie op de historische rol van de Atlantische Oceaan en zijn invloed op het hedendaagse bestaan van de Curaçaose bevolking.'

Het Atlantisch Venster van Kevin Osepa is vanaf begin 2024 te zien.